

мінімальної і нульової технологій вирощування зернових культур у Південно-західній частині області. На сьогодні за рівнем енергетичної ефективності вони мають кращі характеристики, ніж інші технології, що використовуються в даних агрокліматичних умовах. І якщо удосконалити роботу по підвищенню рівня врожайності до 35-40 ц/га, то безумовно можна говорити не лише про енергетичну, а й економічну доцільність застосування мінімальної і нульової технологій при вирощуванні зернових культур.

Література.

1. Носов. Г.І., Крюков І.В. Современные ресурсосберегающие технологии – важный фактор устойчивого роста АПК // Земледеліе. – 2007. – №7 с.14-16.
2. Орлова Л.В. Быть или не быть ресурсосберегающим технологиям в России? // Земледеліе. – 2007. – №7 с.18-19.
3. И.Н. Листопадов. Минимизация, а не упрощение // Земледеліе. – 2007. – №6 с. 25-26.
4. Пестряков А.М. На принципах разноглубинности и многовариантности // Земледеліе. – 2007. – №7 с.18-19.

УДК631.11:330.131.5

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дідур Г.І., Одеський державний аграрний університет

Розглянуті основні тенденції розвитку агроформувань різних організаційно-правових форм господарювання в Одеській області.

The main tendencies of different organizational and lawful forms of agricultural enterprises activities are considered.

Постановка проблеми. В результаті проведення аграрної реформи в сільському господарстві України набули поширення підприємства різних організаційно-правових форм (господарські товариства, приватні підприємства, фермерські господарства, виробничі кооперативи і ін.), що повинно було сприяти повернення селянам власності на засоби виробництва і як наслідок підвищення ефективності всього сільськогосподарського виробництва. Але, на цей час в аграрній сфері залишається багато не вирішених питань, щодо діяльності новостворених формувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних та практичних аспектів функціонування ринкових форм господарювання на селі приділяється багато уваги в працях вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: П.І.Гайдучкий, Ю.О. Лупенко, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, А.Ю. Мельник, В.Я.Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, Ушачов І.Г., Юрчишин В.В. та багатьох інших.

Цілі статті. Різноманітність організаційно-правових форм господарювання, що склалися в аграрній сфері потребують визначення змін в їх структурі, а також ролі кожної в виробництві сільськогосподарської продукції регіону.

Виклад основного матеріалу. Основними здобутками проведеної аграрної реформи в Україні можна вважати впровадження приватної власності на землю і засоби виробництва і створення на цій основі якісно нових ринкових структур. Більшість новостворених підприємств є правонаступниками колишніх колективних сільськогосподарських підприємств (КСП), але, значна частина підприємств розпалася на частки, що негативно відбилося на їх ефективності і призвело до спаду обсягів виробництва.

Тому, не всі вчені погоджуються з концепцією проведення аграрної реформи і вбачають причину негативних явищ в сільському господарстві саме організаційних змінах. Так, Панасюк Б.Я. пише, що внаслідок проведених реформ „...великі господарства і комплекси було зруйновано, а дрібні та селянські залишено напризволяще без державної допомоги. Ліквідація великих колективних господарств та розподіл землі серед сільського населення дрібними клаптиками без забезпечення його матеріально-технічними засобами стало основною причиною складнощів у сільському господарстві”[1].

На думку М.Калінчика „...потрібно було створювати ефективні господарські структури (оптимальний розмір, конкурентний рівень урожайності утримувати старі і завойовувати нові ринки збуту тощо), а не нищити наявну техніку – основу ефективності великотоварного виробництва”[2].

У свою чергу, В.К. Здоровик та А.О. Линдюк зазначають: „Занепад сільськогосподарського виробництва зумовлений тим, що економічна реформа тут по суті не керована з боку держави, не має комплексного характеру, не спрямована на реалізацію інтересів селян” [3].

Перші значні перетворення у сільському господарстві Одеської області розпочалися у 1995 році, коли відбулося перетворення колишніх колгоспів і радгоспів у колективні сільськогосподарські підприємства, шляхом паювання землі і майна. Як показала практика ці перетворення не дали очікуваних результатів.

Ефективність сільськогосподарського виробництва навпаки знижувалася. Тому, на виконання Указу Президента України від 3 грудня 1999 року „Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки” почали створюватися нові організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, на сьогоднішній час в сільському господарстві Одеської області функціонують різні типи господарств (таблиця 1). Серед яких найбільша частка припадає фермерським господарствам – 88,2% із загальної кількості підприємств, при тому вона є стабільною останні три роки. Але, слід зазначити, що більшість з них є дрібними.

Таблиця 1.

Розвиток організаційно-правових форм господарювання в сільському господарстві Одеської області*.

Форми господарювання	2004 рік		2005 рік		2006 рік		2006р. у % до 2004р.
	Кількість одиниць	У % до загальної кількості	Кількість одиниць	У % до загальної кількості	Кількість одиниць	У % до загальної кількості	
Господарські товариства	471	6,5	391	5,5	387	5,4	82,2
Приватні підприємства	215	2,9	205	2,9	235	3,3	109,3
Виробничі кооперативи	262	3,6	188	2,7	165	2,3	63,0
Фермерські господарства	6195	85,3	6213	88,1	6256	88,2	100,1
Державні підприємства	36	0,5	11	0,2	12	0,2	33,3
Підприємства інших форм господарювання	87	1,2	43	0,6	40	0,6	50,0
Всього підприємств	7266	100,0	7051	100,0	7095	100,0	97,6

*Розраховано за даними статистичних збірників головного управління статистики в Одеській області.

Таблиця 2.

Виробництво продукції сільського господарства підприємствами аграрного сектору Одеської області*

(у порівняних цінах 2005р., млн. грн.)

Види продукції	1995	2000	2004	2005	2006	2006р. у % до 1995р.	2006р. у % до 2004р.
Продукція сільського господарства, всього:	2300,4	1657,0	2225,2	1825,2	2044,4	88,9	91,9
в т.ч. продукція рослинництва	1464,1	1253,5	1925,9	1499,1	1716,3	117,2	89,1
продукція тваринництва	836,3	403,5	299,3	326,1	328,1	39,2	109,6
Сільськогосподарська продукція, що вироблена фермерськими господарствами:	35,9	70,3	294,5	277,9	323,9	у 9 разів	110,0
в т.ч. продукція рослинництва	25,3	66,1	287,6	265,8	309,3	у 12 разів	107,5
продукція тваринництва	10,6	4,2	6,9	12,1	14,6	137,7	137,7
Частка продукції, що вироблена фермерськими господарства в загальній кількості, %	1,6	4,2	13,2	15,2	15,8	X	X

*Розраховано за даними статистичних збірників головного управління статистики в Одеській області.

При такій значній кількості фермерські господарства виробляють лише 15,8% сільськогосподарської продукції (таблиця 2). Але, слід зазначити, що за останні роки обсяги її значно зросли. В той час відбулося значне скорочення державних підприємств і виробничих кооперативів. Щодо останніх – практика показала, що така організаційно-правова форма виправдовує себе лише в обслуговуючій сфері. Протягом 2004-2006 років на базі розформованих сільськогосподарських виробничих кооперативів було створено 26 господарських товариств і 26 приватних.

Значна частка виробництва сільськогосподарської продукції належить господарським товариствам, яку були створені у формі товариств з обмеженою відповідальністю і акціонерних товариств

відкритого і закритого типу. Їх відрізняє порівняно проста процедура створення і обмеженість відповідальності (внеском або акціями).

В.Я. Месель-Веселяк стверджує, що: „Організаційні ринкові структури створені з запізненням на 3-4 роки у 2000 році. ...З появою нових господарських структур, починаючи з 2000 року, сільськогосподарське виробництво почало зростати”[4].

На користь таких тверджень свідчать дані про виробництво сільськогосподарської продукції підприємствами Одеської області (таблиця 2). За останні три роки виробництво продукції майже досягло рівня 1995 року, в той час у 2000 році її обсяги були значно меншими. Зростання обсягів виробництва відбулося за рахунок продукції рослинництва, в той час як кількість продукції тваринництва у порівнянні з 1995 роком скоротилася майже на 60%. Таке значне скорочення явилось наслідком знищення тваринницької галузі в господарствах, яка в ринкових умовах, які склалися, не є конкурентоспроможною. В той час в фермерських господарствах виробництво тваринницької продукції є більш стабільною, тому що ця форма господарювання є більш придатною для цього.

Висновки. В результаті проведеного реформування в сільському господарстві Одеської області сформувалися підприємства різних організаційно-правових форм, діяльність яких за останні роки є більш ефективною і стабілізувалася. Для подальшого їх розвитку і ефективного господарювання необхідно удосконалення економічного механізму з застосуванням системного підходу.

Література.

1. Панасюк Б.Я. Обґрунтування напрямів розвитку агропромислового комплексу // Вісник аграрної науки.-2005.-№6.-с.62
2. Калінчик М. Де ж переваги? У дрібних господарствах чи у великих сільгоспдідприємствах? // Агробізнес сьогодні. – 2006.- №8(93). –с.32.
3. Здоровик В.К., Линдюк А.О. Формування господарств